

Från Smedjäm
något en Hårslagare

ACC. N:R M. 15312:27.

11
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

In uppt.

21/10-60

Den gammalt smedgjuket är hem väl inget svar på men enligt Bui-
deln är det värt att se. I de Mark 4-22. samt 5. m. 27-5 och 33-25 och
flera andra ställen. Men när det började att sko hästar och vi ej, utan
man förmodar att det började med krigen. Till smedens yttre hörs ju
även skoning av hästar vilket är ett noga arbete då det ju gäller
behandling av levande varelser. I vilket tillstånd växer hästerna sina
hovar på naturligt sätt och den söker då andra områden än våra
hårda och skarpa vägar men som husdjur blir de annorlunda och
därför måste hovarerna skyddas genom en konstgjord bärande som
kallas hästsko. Att sko hästar är ett noga och många gånger svårt
arbete. Men lusten driver verket såväl här som i allt annat och det
fordras mycket övning för att bli en god hårslagare, det är
som ordspråket säger, "fart och väl är en konst." Jag fick börja med
det när jag varit i lära 1 och $\frac{1}{2}$ år vilket är ovanligt tidigt, men det
berodde på att gesällerna skulle ut på exercis och mästern behövde ha
någon som i nödfall kunde lägga en sko under om han var
frånvarande. Jag hade stor lust och det var ju även störet att
så ung få börja med det, jag gjorde så gott jag kunde och det

dröjde ej länge förän jag klarade det rätt bra och t.o.m. så bra, att en lantbrukare sade till mårten, jag vill inte ^{ha} gesännen att sko till mig, prägen gör det mycket bättre än han och en sådan friskhet som jag blev naturligtvis stolt över sådana ord och lade mig vinn om göra det så bra som möjligt, med ömning kom ju färdighet och ju för ena blev färdig med en häst ju bättre var det ju och så för den som höll upp foten och så fick man berömt vittnes det bästa av allt för att fullfölja det efterlängta målet som duglig huvslagare. — Det svåraste är visst inte själva skoningen, utan förmågan att bedömma felet på en häst och vad ändringar som bör göras för att få den rätta fotställningen och därmed gångarten. Det är med hästen som med människan, alla har inte samma fotställning. Människans benställning benämnes t.ex. byulhent, skrevhent, krokhent och sabelhent. Hästens, Marksträng, markvid, Fransgsk, Kalebent, krokhent och Sabelhent, därtill kommer alla felbildningar på hoven såsom, Fulkhov, Platthov, Skrevhov, Thålhov, Trånghov, Rookhov, Björnfot, samt de allmänt förekommande, Stengaller, hovspricka, hovspratt o. s. v. —

Herberlaget

ACC. N:R M. 315312:29.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det säger sig självt att dessa åkammor får behandlas på olika sätt och olika berlag, det är här som så många felar. En del begriper det inte, en del är litigiltiga och frågar inte efter hur det blir, bara en stor kammer under så får det vara med det. Ja t. a. m. de som varit på herberlagskola har begått stora fel och låtit hästägaren bestämma hur hästen skulle skas vilket humret bli tvärtemot vad som borde göras. Det föredragsman rätt ofta att hästen bara sliter skon i län och ej trakter, men då är hästen "synth" och har antingen benklappi, galler eller någon annan åkamma och vågar ej trampa på bakdelen av skon (i synnerhet frambenen) by hössenan är om han är on. a. o. krokbenad och behöver ha stöd av bakar, kanske höga sådana, för stugaller måste man skära bort av hornet så att inte skon trycker därpå, för var i haven måste man öppna så det kommer ut. o. s. v.

I stället för tåstättning skall man tåställa skon så län kammer så högt från marken som möjligt och så höga bakar, då vågar hästen att trampa ner med bakdelen av skon och de krokiga frambenen rättar sig och de höga bakarna ersättas med lägre.

Slambeslaget

ACC. N:R. M. 15312:30.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och till sist helt bortlägs. Detta är rätt svårt att övertyga många om
de tror att man kan läsa benorna genom att lästaka sken.
Detta kan möjligen lyckas på Föt och unga hästar men alltså på
äldre och i sådana fall måste man samarbeta med Veterinären
som ju har gjort ett utdömma djuret om det misslyckas med
experimentet. Självt har jag endast haft ett fall av detta slag
men det lyckades bra. Vi började med snabelkor vid ett års
ålder och vid tre år var de fullt normala och detta var det
svåraste fall jag sett i den vägen. (Bortkor) det enda jag försum-
made var att ta Foto av dem från början ty det var ett enastående
fall. Jag trodde inte i början att ^{det} skulle lyckas, utan jag sa till
Veterinären att han likaväl först som sist kunde utdömma fotet,
men både han och ägaren var intresserade av fallet och sa,
vi försöker det kan inte misslyckas, men det lyckades
och både Veterinären och jag blev en erfarenhet rikare.
Veterinären var Palmé, assistent hos Magn Lindé, Helsing, och
hästägaren var Ferd. Fredgarth i Fredshög, hästen levde till över
fyra års ålder. Samme ägare hade även andra hästar med fel

benställning av andra slag, men de voro äldre och där fanns
inget att göra utom förstärka skorna i yttresidan. Sedan fel
äro vanligare medfödda eller kan komma av för mycket stilla-
stående, en häst står sig fler fel till, än går sig till och hovarne
strökt skötas i tide medan felet är ungt, fast många försumma
detta och följderne härav kan bli svåra. På senare tid har ung-
hästarna fått gå lösa i stora inhägnader och då inträffar sällan
några missbildningar på hovarne. Hästskoas finns av många
sorter förutom den normala skå, t. ex normal med hakar,
ringsko, skervsko, snabelsko, pärnsko, täcksko, fängsko,
konkavsko och halvmanntsko, den senare användes även på
oxar och konkavskan i allmänhet på ridhästar och finare
vagnhästar, de olika skorna används ju för olika åkommor
så det gäller att bedömma rätt. Den vanliga normalskan som
även kallas konvex avskålasdes invändigt, men vad jag kan
förstå var det mera för utseende än till nytta och på senare
tider blev det också rent bortlagt utom i fall säson Plåtthor
och Fullhor och i dessa fall måste skenklarna varar bredare

Sloubeslaget

ACC. N:R M. 15312:32.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

än på vanliga normalshor för att skydda ballarna på lulan som
även vid Fång. slämmen kunde även bära till förtäta hov-
arne om de var förgrova ty då kunde det uppstå hornsprickor
m m. man måste ha flera n:ar av sön fast många smeder
gagnade samma sort till alla skor vilket givetsoris var fel -
slästen brukade skor först vid tre års ålder och var det vanligt
att två eller tre man sändes med till smedjan för att hålla upp
och även hålla fast hunden. var den då inte var vid avverkning
som föl så kunde det vara rätt så besvärligt att hålla upp den.
Även den nervös och rädd så blev den bärig och då fick den
stryka många gånger gagnades skohammaren som tillhysse
i sidorna vilket ju var rena vandratt och ibland slog hästen
igen så det var inte så roligt alltid, men drog man rätt med
den kunde de vara både fogliga och snälla. Slästen tog hännen
på personerna och om någon var för hårdhänt och slog
honem fick han ingen glädje av det utan tvärtom ty hästen
glömmar aldrig. Det kan man se, om en häst har blivit skrämt
någon gång vid ett ställe, så skyggas den alltid vid den platsen om

Än det droger flera år innan han kommer förbi där igen, det
var likadant med smedjorna och i flesta fall ingen skostall utan
de måste stå ute året en bonn och där blev den ofta oroad av
flera saker bl. a en skynst som kom förbi. I ett skostall går
det bättre och ju tyngsare ju bättre. Jag minns en gång stått året jag
lärde att två drängar kom med en bäsig hingst från en gård,
den skulle skos för första gången och de var rädda för honom.
Gesännen stod förut båda framman och det ^{gick} nagonlunda hygg-
ligt, fast hästen var lite orolig, men så hata den det var värre och
för dem var drängarna rädda och den ena sade till mig: Vill du
hålla upp den ena benet skall jag bjuda ett halft dussin Öt —
Så orden kom mig att reflektera, jag förstod att de var rädda för
hästen och så tänkte jag om jag kan hålla den så är jag ju ansedd
som bättre än de och det var den tanken som lockade mig till att
prova på, jag tänkte inte så mycket på Öt, utan på hur roligt det
skulle bli för mig om jag lyckades hålla den, vilken karl jag skulle
bli sedan efter. Sagt och gjort jag gick och ord med dem att de
skulle hålla mig i ryggen så att inte hästen kunde bista mig in

Stombeslaget

ACC. N:R M. 8 15312:34.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

under sig och de gjorde det gärna för att själva slippa riskera.
Jag gick fram till hästen klädde honom i kavallet och talpygade honom
längs sidan och tog ett kraftigt grepp från innersidan på foten
och fick den i rätt läge så vi kunde börja med arbetningen,
han arbetade mig rätt härt i början, men jag slapp inte foten och de
höll mig ju i ryggen så risken var inte stor, jag hade hört att man
skulle parera genom att följa hästens rörelser vilket jag även gjorde,
allting gick bra och skon kom under och vi sköjde mer med ölet.
När jag då redde mig att gå till mitt ordinarie arbete igen, sade drängen
till mig vill du hålla det andra också skall jag bjuda en liten kram.
Det var jag, men vilket inre jubel, att jag ansågs vara bättre härt
här än de. Jag drog mig lite för det, men så sade jag, lite mer bryr jag
mig inte om, men får jag en kram så det vara härt och vi var
fort överens, jag gjorde samma rörelser som först gick till
foten och tog upp den, vi skadde allt gick bra och hästens
rörde knappast foten, de andra hade slagit honom och det
var fel. Här skulle jag egentligen sluta men då kommes inte
det lustigast tänkte till kännedom vilket jag anser vara det bästa.

Hovbeslaget

ACC. N:R. M. 15312:35.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

En tid därefter blev det vinter och isgata så hästarna behövde
broddas och i det väglaget märkte detta ske vid gårdarna, ty
hästarna kunde inte gå till bondgård, så kunde det att gesällen
blev beordrad till den gård där ovannämnda häst befann sig,
alla hästar skulle broddas och de väntade med hingsten till
sitt, men när blev det liv och rörelser han kastade drängarna
omkring och ville inte låta sig tas på något vis, bjälva husbonden
en ovanligt stor o starkt kard försökte även men det blev
samma resultat, han lät sig ej hållas och ^{de} svor och slog men
iget halps då sadt drängen, här är ingen annan bot än vi
får ha bud efter vils smet vilket bonden strättade åt och
sade en päng en päng skulle kunna hålla honom och inte vi
men budet kom till mig och jag följde med dit med blandade
känslor. När ^{jag} kom till hästen gjorde jag som förest klaprade
honom och talte till honom, hästen stod som ett lamm och vi
broddade utan något bråk. Detta förvånade både mig och de
andra så efter den dagen bytade de sig ej mind att slå honom.
En häst är ett klokt djur och har gott minne som jag nämnt,
slute

Liten meras om Lomedjan och mantering av en baggn —
 Det sämsta är att jag ej minnas om jag har sånt in meden-
 stående eller ej, men då går det ju att baste i Papperskorgen.
 Det svåraste i början var att komma ihåg namnen på verk-
 tygen det var inte alltid så lätt, man måste anstränga sig så
 det blev rätt när gästerna begärde fram de olika slagene.
 Några var lätta att komma ihåg men andra svårare t ex runt-
 spets & lockhammare användes att slå hål i varma järn men
 de var i tre storlekar den minste kallades rundspets de andra
 grövre Lockhammare. Sett och Platthammare ännu olika
 storlekar liksom hjält och sprinkhammare i tre olika storlekar
 På alla överhammare för runt smide, från $3/16''$ — $2''$ och på
 alla underlagene för hamrarna (även kallade pänkare)
 Vid fältbänkene var det nästan detsamma men då hade
 man ju varit i Lomedjan rätt länge så gick det lättare, men
 det kunde hända att Mäster och Gesäll hade olika benäm-
 ningar på samma sak t ex. En dörrslag (liten lockdörr)
 Mäster kunde säga dörrslag och Gesällen steyt beroende

hug III
 till
 20/4 - 61

på olika orter och därpå har jag långt senare fått herris
genom de olika Föreningarnes Prislister kunnat i Skåne.
Det finns många benämningar uppåt landet på saker som
jag än i dag inte vet var de sitter på vagn eller släde, bara
sådant är ju svårt för en nybörjare. Ett exempel, när man
satte naglar i lötarna på ett hjul så hövade eller brändt man
hålet sen skulle detta försänkas så att huvud och skiva
kom att sitta jämnt med trädet, i vanliga fall brändes
försänkningen med ett järn med avakt huvud i storlek med
nagelshallen och skivan, den liden kallades "försänkare",
men så kom en gesäll som kallade den "Björklund".
Den första gången han frågade efter Björklund var det
ingen av oss som visste vad han menade, men när han
förklarade vad den skulle användas till förstod vi honom
och utredan den dagen fick liden heter Björklund även
av mig (det påstods att en sonad med det namnet var
Tildershamnen av den förste). Då var det en del hammars
med olika namn, två slags smideshammars, den ena med

vanlig penn på tvären den andra med två kanor men
den ena rund i stället för penn, för avskärning m.m. den
 kallades ribbhammare och användes för rickning av vagns
 fjäderar och skärning av hästskor m.m. På var det olika
 hammare även vid filhämnen, pennhammare och kulham-
 mare och för hovbeslag skohammare och kladdhammare
 den senare av bara järn, den användes även som skotdubbla
 och när man högg upp träftningar vid skons framtagnad.
 Vid häntsen fanns flera saker som hade dubbla namn,
 bords- och stichpassare, kerampassare = fotpassare, stämjärn -
 huggjärn av dessa fanns flera sorter, breda och smala samt
 halvsmala som kallades hålljärn flera olika storlekar och
 vi gjorde dem vanligen i ett stycke så att även skaplet var
 stål så hade vi järnsågen även benämnd Bågfil. Detta
 var bara några med dubbla namn, vi hade ett slags narre -
 här som användes vid isättning av narbössar som
 även kallades "kådjestred". På var det filar för olika
 ändamål, en stor fyrkantig kallades Bestötfil, och så

vanlig flatfil med skär i båda kanterna och gradfil, sköt i ena
kanten, så halvrandfilen och trekantfilarna voro de
mindre - sågfilen och de ovala - Fågeltunga. På var det en
som gagnades vid Hovbeslag och vissa arbeten på trä där kallades
rasp, dessa brukade vi ofta göra hugga om när de blev
slitna och då hade vi en Blytacka till underlägg så ej tänderna
blev skadade. Av upp slitna filar gjorde vi flera saker
såsom Mejlar, Stångjärn, Bäär, Kormar och kinnor dessa
kinnor skulle hållt hårdare smält Bly men det gick ju
även i Olja, men det förekom sällan ty till smörja gagnades
träm och dess var inte så bra. Den gagnades mest till att smör-
ja Skölden med, blandad med hästflätt. Lättare gagnades mycket
i Lonedjör, dels för bärning och dels för avtrykning av vortstyg
såsom rundspets och spinkhammare m. fl. det avtrykning så
de fastnade inte när man slog hål i varma järn - hade vi ej
Låke till hands gick det bra med en lit smörskof, var hålen
djupa var bollen bäst och vi slog så många vi kunde för
det gick fortare än att bärre med den tidens bärregrjör.

Då såg artist en gammal hyllbässa vid hages sida på
anordnats blocken, mest lake i och ^{det} var lärjungar som såg
till att den ej var tom, men sådant hade vi artist gått om
när alla hade hemman sålt sitt. De grisar som hörde till
fyren var obligatoriska, Landstred, fyrspett och Escherast
den senare även kallad Tyske Spelmannen och den var
många gånger till stort nöje för oss ungdommar i synnerhet
när skolpojkarne passerade förbi, ty de lemtade komma i
dörren och fråga, om spelmannen hemma, men de väntade
sällan på svar. Det låg en hel del vidskrytsel hos smederna,
låtenda skulle Landstred och fyrspett läggas korsade även fyr-
hålet när vi slutat arbeta på Lördagskvällen till måndagmorgon,
i annat fall kunde mörkrets makter göra konstur med fyren
så att kammande arbeten misslyckades och då förstår man att
det var farligt att glömma sig. En smideshammare skulle
flyttas från stället varje kväll den fick inte ligga där över natten
för då fick den som smidde vänta i armarna. Så var det något
som kallades hammaröppet som man måste känna till, det

var vissa slag med smideshammaren i stället om man var
ute på gårdar och arbetade och när man hörde den signalen
visste man att de behövde hjälp därinne, liksom om väster
var inne och någon ville tala med honom gavs en viss
signal och när han hörde den kom han i smedjan. Vi
hörde väl skuldmaden så vi lystrade endast till den rätten.
Det var mycket praktiskt med detta system och vi kallade
det för hammartelegrafen, som det ju även var på visst sätt
som bänkarbetare gällde det att kunna både tänka och
göra något självständigt som t ex montera en vagn
och sätta underredena rätt på detta var mycket nöga.
Först sattes bänkarna fast på vagnskorgen, sedan vändes
korgen under upp och lades på ett par bänkar och så på
bänkarnas fastsättning av kranställningen. Den skulle
sitta så att kranbulten satt precis i mitten mellan
ytterbänkerna av vagnskorgen. Kranen var fäst på
tre bänkträd, det mellesta rätt gjort leika 5 1/2" bredt
och 3" tjockt och så långt som kranens bred. I mitten

av denna bänke sattes hussbulten fast vilket kunde göras på olika sätt, antingen ett fyrkantigt huss på bulten, som fästades in till hälften i bänken och hälften i botten eller också kunde den skrivas fast med mutter och ansats på bulten men i båda fallen med två bultfjärn på bänken och de skruvfastes endast till mindre vagnar (trabantenvagn). I krausen bäddades 4 hål som fästades för krausbultarna. När nu krausen sattes fast på bänken var det mycket noggrant att bulten satt precis i mitten. Sedan sattes i kortare bänken en framme och en bak på krausen, den bakre något högre än den främre så att undersidet kom att knäjsa, d. v. s. främsta fjäderändan kom närmare korgen än den bakre, då blev det bättre drivt i vagnen än om fjäderarna satta vågräta. - Då skulle alla bultmutterna fästas in i botten så sattes en bult i varje ända på bänkarna i vanliga fall två, i mellambänken. När nu krausställningen satt fast var det nogast arbetet på vagnen gjort och så lades framkärnan på krausställningen.

Bakhärran var lättare att sätta fast den rättades till efter framhärran. det mätades med ett oångbart band som fästes på huvudbullen och mätades på yttre axeländarna, så att de satt lika, men det var nödvändigt för att hjulen att spåra och det var ej alltid att hjulen voro lika skera, men då var det mera besvärligt. Framaxeln måste vara längre än Bakhärran och bakaxeln måste skäras mera än Framhärran på att Bakhjulen voro större och kom alltid att skera mera än framhjulen när de voro belagade.

Till Bakhärran var endast en bult på 6" bred & $1\frac{1}{2}$ " tjock och så justerades höjden med ett par trädvitar (fjäderklössar) om så behövdes. Bakhjäderna sattes fast med ett par stycken med löpp över fjäderna och fem höl i varje löpp, ett för genomgående mittelbult och de fyra genom bantz & botten på ändarna av styrvarna smiddes ett blad med höl för bultarna som även gick genom botten. I stående ställning skulle vagn luta 1" & $1\frac{1}{2}$ " fram och fjäderarnas knegsa — på framvärrar 3" och Bakhärrans hälfte —

Så fiets vagnen snyggt utseende och lätt gång, och man
skulle skrånas ungefär lika mycket framåt som meråt
beroende på att vid ~~en~~ belastning strävs att hysa utåt.
Obs. När jag talar om bultjärnen på banken ligger korgen
under upp så det jag kallar över blir egentligen det
unders när vagnen står rätt, men vi hade den benämningen.

Slämsat anser jag mig vara antalat det huvudsakliga om
Lonejör och montering, men skulle det finnas några
saker eller uttryck som är svårbegripliga vill jag gärna
försöka rätta till det.

Jag tackar för förtroendet som kommit mig till del
och förstår mycket väl att en del som kommit med inte-
resset av intresset, men jag har haft tid till det och det
ingen skuldning fast ej av värde.

Kämpinge den 17 April 1961

Mikl. Otto Lundh

Något mera om fjädrar och vagnaxlar.

De äldre vagnfjädrarne gjordes av järn och hamrades tills de blev fjädring, var ett både roligt och hårt arbete och dessa fjädrar gagnades långt efter skedelstiftet innan fjäderstillet helt övertog järnets funkt^{ion}. Innan hamningsen värmdes bladen till hög smiddvärme sedan hamrades med trä eller trä hammare så att de fick fjädring men det måste ske medan bladet var varmt och det dugde inte försöka rätta ett kallt blad för då gick det sönder. I de äldre fjädrarne borrades tre hål i mitten på båda halvorna för fastsättning på axel och undersida och i det mellersta sattes en bult med biter $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2}$ tumet kallad tappskruv för detta borrades ett hål i mitten av axelläppen till nedersta och i brojärnet för den översta för att hålla fjädern på plats.

De två andra gick genom ^{längs} och överstyra, men skruven i varan halvorna gick även genom broträdet. Axelläppen var då bara en rak bit påsvevad axeln, som senare när skruvhålor gagnades vinklades upp i ändarna för att hålla klammerna fast. I bland gjordes axeln utan läppen och lades en svepa om.

fug III
fälttag

axeln liksom öfver biltträdet. Senare blev det bara en skruv
gemensam halvax, toppskruven, och två stansschifflar med bälgen men
men då måste sväpnarna vinklas liksom omtalade läppar.
Då måste typen axlar ändrades läpperna till fyrkantiga och så
huede att där kunde bärras hål i sidorna var i bilderna sattes,
välket var betydligt snyggare och bättre. Ett svätra läppar
gav axeln var det sväraste av axeltillverkningen. Först gjordes
läppen av ett plattjärn ungefär 5" i fyrkant och 1/2" tjock och
hållades ut något på det parti som låg på axeln, så slogs hål
i mitten var i sattes en spik, dubbel. Det parti på axeln var på
läppen skulle sitta stulades först upp sedan hållades det något
så slogs ett hål för spiket sedan värmdes det upp till vitvarmt
och läppen sattes på med ett hårt slag av släggan så spiket
kilade sig fast i hålet sedan sattes en kraftig bult öfver det
hela och läppen satt fast efter några raske slag och prötsades
till, men det skulle vara snyggt och inga hammarslag fick
synas och läppen sitta jämt på axeln men med lita vane
gick det bra och den skulle även rundas till efter fjädrar.

Lärkrasse smides i vanliga fall ej på fövare mittpartiet av axeln var färdigsmitt, man måste beräkna vad en axel sträckte sig under smidet men i värsta fall kunde den ju stukas eller sträckas efter behov. Axelsmide var ett hårt och nogg arbete och de måste passa på längden. Man böjde med att hugga av ett fyrkant järn på lagom grovlek och längd efter beräknad hårtkraft, t. ex till en arbetsvagn, $1\frac{3}{4}$ - 2" fyrkant. Smidningens böjde med mittpartiet som var rundt till ungefär halva axelns längd mellan läpperna, sedan gjordes en lit åttakantigt något kortare än halva den rundes längd och så lämnades en lit fyrkant närmast läpperna på ett par tum. Avse utanför läpperna lämnades en sådan fyrkant vartill hjeltan (stusskrivan) skulle pressas. På smiddes axeländan för hjulbössen och längden berodde på bössans längd fr 7" - 8" och diametern likaså på bössan i vanliga fall $2 + 1\frac{1}{2}$ " och så tappren för axelmutterna. I de smedjor som hade svarv var det ej så oögonfälligt att ändarna var grova nog så gjorde svarven resten,

Men där som ej fans svar var det värre, det gällde att passa dem till så nära som möjligt i annat fall blev det mycket arbete att fila till ändarna, man måste prova med hössans medan axeln var röd och då syntes det lätt var ändan var för grov och då arbetades den med överhamnsaren o sändes till den passade så nära som möjligt. Det gick ganska bra utan svar men mycket mer arbete med smidningen. Det bästa gjernet att smida var lantrachire och även att slita på "märkvärdigt nog", men de knötle sig lättare vid överbelastning än de som gjordes av Martin. På senare tiden smidde inga axlar i smedjan utan de köptes i halvön och prötsades samman till passande längd men man måste justera dem ty det var ej alltid att de var rätt skränkta, det kunde hända att av fyra ändor de tre var skränkta på samma vis (vilket naturligtvis var svararens fel) och såg man ej det gick nogven tungt och höll ej smöjan på den ändan som var fel. Felat kunde bero på att svararen gjorde fel med gängningen, höger

istället för vinst eller tvärbom. Det var ej alla smides
tänkte på att se efter sådant, men då fick de dåliga ryktena
att deras vagnar var tunggående och ej höll smöjan.
De sitta axlar jag smidde var omkring 1910 sedan köpte
jag dem från Fabrik. Det var både billigare och bekvämare
och smygare.

På skall jag tala något om fastsättning av dragern.
Detta gjorde på flera vis, somliga gjorde ett klammar med
ägla som sattes fast under läppen och sprändes fast med främre
fjäderbandet (streuwhilla) somliga en slags streuwhilla
som sattes fast på axeln utanför läppen andra åter en hilla
med ägla på nedre fjäderhalvan. Det förra var enklast men
draget på axeln var hårt och starkt och det måste vara led
på draget ejest bröt det förmynhet, fast många hade det ej.
På grävre vagnar, såsom skarevagnar m fl, sattes en skydds-
plåt på nedre fjäderhalvan som växte in över marak nästan
en till ebarna för att skydda för sand och smuts så att det
ej kom i smöjan och in i kassan och kunde orsaka smygning.

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen *endast* på den linjerade sidan

I axeländarne gjordes spår som kallades smörjesänder varit
överflödig smörja trängde in och tjänstgjorde vid behov.
På de svarvade gjordes ett par färdgripningar med svarstaket
och på de filade gjordes ett par långsgående spår mot en kryssmejsel.
På åkrvagnar och finare vagnar gagnades hjulbässor med
kappslar varav de finare "helpatent" hade packningar av
filt eller läder och vasa tåtar så inte smörjan kunde rinna
ut och dessa behövde inte smörjas mer än en eller två
gångar om året om packningarna vasa tåtar, de smördes
med maskinolja och den lara slags i kappslar och
arbetade sig själv in, kretsakdon smördes med Honsstens-
fett som sattes på hela axeländan medan hjulet var avtaget.

Detta var det huvudsakliga om axlar och dess tillverkning
och om jag med mina skrivelser kunnat vara till någon
nytta så gläder det mig och önskar mera förklarung om
någon sak vill jag gärna hjälpa till att klarläggas det.

Slöjakeringsfullt Nils Otto Lundhs
Hälsning